

Einstein och anarkosyndikalismen

Svarskatt

2018-03-14

Anarchist Archive

anarchist-archive@riseup.net · anarchist-archive.org

Albert Einstein är förstås främst känd för sina revolutionerande insatser inom fysiken, där han bland annat bidrog med att formulera relativitetsteorin. Lite mindre känt är det faktum att Einstein också var socialist – något han tyckte var så viktigt så att han beslöt sig för att skriva texten *Why Socialism*.

I texten frågar sig Einstein, ödmjukt, om det är rimligt för en som inte är expert inom ekonomi att uttala sig i fråga om ekonomiska system och socialism. Han kommer fram till att svaret är ja – eftersom socialism i viss utsträckning handlar om ett slags mål, och vetenskapen kan inte förse oss med sådana mål. Det är alltså inte fråga om att sträva mot det torrt vetenskapligt korrekta, utan det personligt, och kollektivt etiskt åtråvärda.

Einsteins artikel var skriven till första upplagan av den nystartade socialistiska tidningen *Monthly Review*, 1949, och ämnad som ett sätt att med hans strålgång ge tidningen välbehövlig skjuts, i en tid då krigets polarisering gjorde det svårt att prata om socialism på ett sätt som inte blev antingen västerländsk eller sovjetisk propaganda.

Något som är än mindre känt om Einstein, är att han inte bara var socialist, utan också uttryckte mycket stort intresse för den anarkosyndikalistiska organisationen som spanska CNT byggde upp under 20-talet. I februari 1923 besökte Einstein Barcelona efter en inbjudan från den lokala regeringen, för att föreläsa om sin relativitetsteori. Förutom de schemalagda föreläsningarna insisterade Einstein på att besöka och prata med en rad CNT-medlemmar.

Anarkosyndikalisterna i CNT var stora fans av den så kallade rationella eller moderna skolan (se bland annat Francisco Ferrer), en för tiden radikal avvikelse från de religiösa skolorna som dominerade landets utbildningssystem, och som istället baserade undervisningen på vetenskap och kritiskt tänkande. De var mycket glada att få över Einstein så att arbetarna kunde få några föreläsningar om de senaste vetenskapliga rönerna. Einstein i sin tur var mycket angelägen om att höra om läget i Spanien och om arbetarnas situation.

De regeringstoppar som bjöd in Einstein såg det som en smärre skandal att den store vetenskapsmannen vistades bland anarkister och CNT-medlemmar, eller "cenetistas" som de kallades. Dessutom hade han fräckheten att boka in sig själv och sin fru på ett billigt motell istället för på Ritz, som stadens toppar helst ville ha honom på. Einstein förklarade för dem att han trivdes bra där han var och vägrade flytta.

När han senare av några cenetistas tillfrågades varför han valt just det motellet, så visade det sig att detta var det motell som Mikhail Bakunin, den ryske anarkisten, bott på, inte långt före han deltagit i resningen i Lyon, som förebådade Paris-kommunen 1871. Einstein hade specifikt bett om att få samma rum, då han var en stor beundrare av Bakunin.

Första stoppet efter att han checkat in på motellet blev kontoret för *Solidaridad Obrera* – den stora anarkosyndikalistiska tidskriften. Personen som förväntat mötte

upp honom beskrev sedan det korta mötet då Einstein stormade in och bad att få prata med Angel Pestaña, vilken han sökte på rekommendation från sina anarkistiska vänner i Berlin – Rudolf Rocker, Fritz Kater och Augustin Souchy:

'Salud!' sade han, och grep tag om min hand med båda sina händer. 'Tillåt mig att presentera mig. Mitt namn är Albert Einstein, och jag är också en anti-auktoritär revolutionär.'